

4 KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP

4.1. Kiểm tra, đánh giá năng lực và phẩm chất

Theo định hướng đánh giá được chỉ ra trong Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể cũng như trong chương trình môn Tự nhiên và Xã hội, việc đánh giá kết quả giáo dục HS được thực hiện thường xuyên về cả kiến thức, kỹ năng, các năng lực và phẩm chất trong quá trình học tập, giáo dục; coi trọng đánh giá của HS (tự đánh giá, đánh giá bạn) và đánh giá của phụ huynh.

Thông qua các hoạt động học tập gắn liền với thực tế xung quanh, phù hợp với chương trình môn học, HS được rèn luyện kỹ năng quan sát, so sánh các sự vật, hiện tượng của môi trường xung quanh. Điều đó giúp các em biết vận dụng kiến thức vào tình huống thực tế ở gia đình, trường lớp và cộng đồng, biết ứng xử phù hợp (ở mức độ đơn giản) trong các tình huống liên quan đến vấn đề an toàn, sức khỏe của bản thân, người khác và môi trường xung quanh. Qua đó giúp HS hình thành, phát triển các năng lực, bồi dưỡng các phẩm chất. Cụ thể:

- Tạo cơ hội cho việc tự học: Sách được thiết kế nhằm cung cấp thông tin, tình huống thực tế. Thông qua hoạt động quan sát, HS khám phá kiến thức, tiếp nhận thông tin, thực hiện các nhiệm vụ học tập (nhận xét, đánh giá, khai thác thông tin, sưu tầm,...) để rút ra kiến thức, thực hành tạo ra sản phẩm học tập.
- Bồi dưỡng khả năng giao tiếp và hợp tác: Các hoạt động học tập theo nhóm như cùng viết, vẽ, hát, trải nghiệm khám phá, chia sẻ,... tạo cơ hội cho HS nâng cao khả năng giao tiếp và hợp tác.

- Phát triển năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo: Các hoạt động điều tra, giải quyết tình huống (giữ gìn trường lớp sạch đẹp, bảo vệ vật nuôi, cây trồng, tự bảo vệ bản thân,...) trong sách giúp rèn luyện khả năng giải quyết vấn đề và phát huy tính sáng tạo của HS.
- Hình thành và phát triển năng lực nhận thức khoa học, tìm hiểu môi trường tự nhiên và xã hội, vận dụng kiến thức và kỹ năng vào thực tiễn: Trong sách có nhiều hoạt động khám phá; thu thập thông tin, đặt ra các nhiệm vụ học tập (trò chơi xếp cánh hoa, xếp các loại cây,..); đặt ra các tình huống để HS giải quyết;... tất cả các hoạt động này nhằm hướng tới mục tiêu hình thành và phát triển năng lực cho HS.
- Giúp bồi dưỡng phẩm chất cho HS: Những hoạt động trong sách như chia sẻ việc nhà, tham gia các hoạt động cộng đồng (quyên góp, vệ sinh,...), nói lời cảm ơn với thầy cô và các thành viên trong trường, nói lời yêu thương với bố mẹ, biết giữ gìn đồ dùng, tiết kiệm giấy,... góp phần hình thành và bồi dưỡng những phẩm chất tốt đẹp cho HS.

Với các hoạt động giáo dục năng động, đa dạng trong sách, HS có nhiều cơ hội tham gia các hoạt động học tập một cách tích cực và chủ động. Qua đó giúp HS hình thành, phát triển các phẩm chất và năng lực cần thiết.

4.2. Một số gợi ý về hình thức và phương pháp kiểm tra, đánh giá môn Tự nhiên và Xã hội lớp 1

Một số kỹ thuật chính sử dụng trong đánh giá thường xuyên:

– *Quan sát*

Mục đích của quan sát là để thu thập thông tin một cách có hệ thống, giúp GV và HS cải thiện kết quả giáo dục, dạy học.

Nội dung quan sát: Hành vi của HS và sản phẩm của các em. Qua quan sát về sắc thái, nét mặt, lời nói, hành động, cử chỉ, tương tác,... để đưa ra những nhận định về HS như: đã hiểu nhiệm vụ chưa, có chú tâm vào việc thực hiện nhiệm vụ không, hoàn thành hoặc chưa hoàn thành nhiệm vụ học tập,... Quan sát sản phẩm của HS để đánh giá mức độ hoàn thành theo yêu cầu bài học. Các thông tin quan sát là cơ sở để GV đưa ra quyết định tác động, động viên, giúp đỡ kịp thời HS trong học tập. Sự can thiệp giúp đỡ có thể tiến hành ngay sau khi thu được thông tin quan sát hoặc ghi lại để có kế hoạch giúp đỡ sau này.

– Kiểm tra nhanh nhằm xác định kịp thời hiện trạng và mức độ hoàn thành nhiệm vụ bài học hoặc những ý tưởng sáng tạo của HS. Nội dung câu hỏi kiểm

tra nhanh tập trung vào các kiến thức có trong bài học hoặc các kiến thức có liên quan. Ví dụ, khi dạy bài "Lớp học của em", GV có thể kiểm tra nhanh bằng các nhiệm vụ: nói tên lớp em; kể tên 3 đồ dùng có trong lớp học hoặc em thích nhất hoạt động nào ở lớp? Vì sao?...

– Tham khảo kết quả tự đánh giá và đánh giá của nhóm HS (đánh giá đồng đẳng). Ví dụ, khi HS phát biểu về lợi ích của việc nuôi mèo trong bài "Con vật quanh em", GV có thể đề nghị nhóm bạn hoặc bạn học nhận xét về phát biểu đó. GV cũng có thể tổ chức cho HS bảo vệ quan điểm của mình, đó là cơ sở để đánh giá kết quả học tập của HS.

Một số gợi ý về hình thức và phương pháp kiểm tra, đánh giá trong môn Tự nhiên và Xã hội:

Theo Thông tư 22/2016 của Bộ Giáo dục và Đào tạo, việc đánh giá kết quả học tập môn Tự nhiên và Xã hội ở lớp 1 phải được tiến hành trong từng bài học, sau từng hoạt động học tập và đặc biệt sau từng phần: hoạt động khám phá, hoạt động thực hành và hoạt động vận dụng. Dù là ở hoạt động nào, khi đánh giá cũng cần đảm bảo các yêu cầu sau:

- Về mục tiêu đánh giá: Cần cung cấp thông tin chính xác, khách quan và kịp thời về các mức độ đạt được các yêu cầu cần đạt trong Chương trình môn học của HS để từ đó GV có thể điều chỉnh hoạt động dạy học của mình, đồng thời hướng dẫn, khuyến khích, tạo động cơ, hứng thú học tập cho HS.
- Về các căn cứ đánh giá: Cần dựa vào những yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực được quy định trong chương trình.
- Về hình thức đánh giá: Cần kết hợp giữa đánh giá quá trình và đánh giá tổng kết; đánh giá của GV và tự đánh giá, đánh giá đồng đẳng của HS, của cha mẹ HS.
- Về các phương pháp, công cụ đánh giá: GV có thể sử dụng các công cụ đánh giá khác nhau như: các câu trả lời miệng, các bài viết, các sản phẩm thực hành,... của HS.

Công cụ được sử dụng phổ biến để đánh giá là hoạt động quan sát của GV, phỏng vấn nhanh, đánh giá sản phẩm của HS, bài trắc nghiệm, bài thực hành,... Ở những bài học đầu tiên, HS chưa đọc được chữ, vì thế quan sát, trả lời câu hỏi, bài thực hành là những công cụ GV sử dụng thường xuyên làm căn cứ để đánh giá.

Ví dụ, bài "Kể về gia đình", GV chú ý quan sát khi HS khai thác hình để nhận biết gia đình Hoa có những ai. Qua quan sát, GV nhận biết được HS đã hiểu yêu cầu chưa, đã làm việc thực sự chưa,... Các thông tin quan sát được được sử dụng làm căn cứ để GV đánh giá HS. Bên cạnh quan sát, GV sử dụng các câu hỏi để xác định mức độ hoàn thành nhiệm vụ của HS. Trong bài "Kể về gia đình", GV có thể đưa ra những câu hỏi cụ thể: Nhà bạn Hoa có những ai? Hoa và mọi người đang làm gì? Kể những thành viên có trong gia đình em. Hằng ngày em tham gia những công việc gì cùng các thành viên trong gia đình? Em thích công việc nào nhất?... Thông qua việc tham gia của HS hoạt động học tập ở lớp, sự chuẩn bị tranh ảnh cho bài học,... GV có thể có căn cứ để đánh giá kết quả học tập của HS.

Một trong những công cụ quan trọng làm căn cứ để đánh giá kết quả học tập và năng lực học tập của HS là sản phẩm học tập; các sản phẩm như tranh vẽ công việc ước mơ, thiệp chúc Tết được trang trí hay vẽ biển báo tín hiệu giao thông, tranh vẽ cây em yêu thích, tranh vẽ bầu trời ban ngày hay dự án tìm hiểu bầu trời và thời tiết,... là những căn cứ giúp cho việc đánh giá chính xác việc HS hoàn thành nhiệm vụ ở mức độ nào.

Kết quả của bài kiểm tra nhanh cũng là căn cứ cụ thể để GV đưa ra nhận xét. Đối với bài "Cùng khám phá quang cảnh xung quanh", có thể sử dụng bài kiểm tra ở mức độ đơn giản như sau để đánh giá:

Khoanh vào chữ cái trước những từ chỉ đặc điểm của thành phố:

a) *Ồn ào*

c) *Nhiều nhà cao tầng*

b) *Yên tĩnh*

d) *Ít phương tiện giao thông*

Bài "Chăm sóc và bảo vệ cây trồng", có thể sử dụng bài kiểm tra:

Khoanh vào chữ cái trước ý đúng.

Với những loại cây có độc chỉ nên

a) *nhấm vào hoa, lá, ... của cây.*

c) *ngửi cây.*

b) *nhìn cây từ xa.*

d) *sờ vào các bộ phận của cây.*

Việc đánh giá kết quả giáo dục trong môn Tự nhiên và Xã hội còn tùy thuộc vào điều kiện từng vùng, miền và kỹ năng sư phạm của từng GV. Tuy nhiên, dù trong tình huống nào cũng cần có những chứng cứ cụ thể để đưa ra những lời nhận xét thuyết phục và có tính động viên HS.